

Sabina
KWIECIEŃ

**Tematyka czasopiśmiennicza
na XII Międzynarodowej Konferencji
Naukowej Instytutu Informacji
Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Pedagogicznego im.
KEN „Kraków — Lwów: książki,
czasopisma, biblioteki XIX i XX
wieku” (Kraków, 13–14 XI 2014)**

*Press studies at the 12th International Conference
‘Kraków – Lwów: Books, Magazines, Libraries
in the 19th and 20th Century’ organized by the Institute
of Information and Library Science of the Pedagogical
University of Cracow*

XII Międzynarodową Konferencję Naukową „Kraków — Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku” zorganizował w dniach 13–14 listopada 2014 r. Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Konferencja od dwudziestu ośmiu lat adresowana jest do badaczy, interesujących się dziejami książki, funkcjonowaniem bibliotek i działalnością ruchu wydawniczego Lwowa i Krakowa w ostatnich stuleciach. Cykliczne spotkania bibliologów, historyków, prasoznawców, literaturoznawców pozwalają na wymianę myśli, dyskusje pomiędzy uczestnikami, jak również ukazują obecny stan badań nad tematem krakowskiej i lwowskiej książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku. Ponadto pokazują, że tematyka konferencji podejmowana jest przez badaczy z różnych ośrodków w Polsce i poza jej granicami.

Pracami nad tegoroczną konferencją kierował Komitet Naukowy pod przewodnictwem dr hab. Grażyny Wrony, tworzony przez prof. dra hab. Krzysztofa Woźniakowskiego, dra hab. Andrzeja Drózdza, dra hab. Janusza Kosteckiego, dr Iwonę Pietrzakiewicz, dra Michała Rogoża i dr Ewę Wójcik. W skład komitetu organizacyjnego, któremu przewodniczył dr Grzegorz Nieć, weszli dr Adam Bańdo i mgr Justyna Buczyńska-Łaba.

Konferencja, podobnie jak w poprzednich latach, cieszyła się dużym zainteresowaniem środowisk naukowych, które reprezentowali przedstawiciele ośrodków akademickich i naukowych z Polski i Ukrainy. Wśród tych ostatnich znaleźli się reprezentanci: Technicznego Uniwersytetu Narodowego Nafty i Gazu w Iwano-Frankowsku, Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki w Drohobyczu, Politechniki Lwowskiej oraz Lwowskiej Narodowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka. Polskie ośrodki akademickie i naukowe reprezentowali przedstawiciele warszawskich, wrocławskich, toruńskich, kieleckich, łódzkich, lubelskich i krakowskich instytucji naukowych, w tym: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytutu Historii PAN im. Tadeusza Manteuffla w Warszawie, Społecznej Akademii Nauk w Warszawie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Łódzkiego, Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Biblioteki Narodowej, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Ośrodka Badań nad Mediami Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Wyniki swoich badań poświęconych problematyce książek, czasopism i bibliotek Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku prezentowali także krakowscy gospodarze konferencji — pracownicy Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie.

W dwudniowym programie konferencji znalazło się blisko 50 referatów na temat ruchu wydawniczego, dziejów książki, bibliotek i prasy Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku. Tradycyjnie spotkanie podzielono na obrady plenarne i w sekcjach (Biblioteki Krakowa i Lwowa; Książka, ruch wydawniczy Krakowa i Lwowa; Czasopisma Krakowa i Lwowa). Liczba referatów z zakresu prasoznawstwa (ok. 40%) spowodowała, że wygłaszane były zarówno podczas sesji plenarnej, jak i sekcjach w pierwszym i drugim dniu obrad.

W problematykę czasopiśmiennictwa wprowadziła uczestników konferencji (podczas obrad plenarnych) prof. dr hab. Grażyna Gzella referatem zatytułowanym — „Wyroki prasowe” polskiej prasy w świetle „Dziennika Urzędowego” „Gazety Lwowskiej” z lat 1894–1914. Z dużym zainteresowaniem i uwagą zebrani wysłuchali dokonanej przez wybitną badaczkę prasy charakterystyki publikowanych na łamach „Gazety Lwowskiej” wyroków prasowych sądów austro-węgierskich.

W czasie obrad sekcji *Czasopisma Krakowa i Lwowa* wygłoszono 19 referatów, różnorodnych ze względu na ujęcie tematu, zakres chronologiczny, czy zastosowane metody badawcze. Podczas spotkania konferencyjnego pojawiły się omówienia syntetyczne, charakteryzowane były lwowskie, krakowskie kolekcje czasopism, jak i tytuły poszczególnych pism, przynoszące analizę zawartości, ponadto przybliżane były sylwetki postaci związanych z prasą oraz szczegółowe zagadnienia prezentowane na łamach wydawnictw prasowych. Prezentujący wyniki swoich badań większą uwagę kierowali w stronę prasy lwowskiej (11 referatów), obecne były tek-

sty odnoszące się od czasopism Krakowa (7 referatów) oraz te, których refleksja naukowa dotyczyła obu galicyjskich miast (2 teksty). Przeważały referaty dotyczące prasy XX wieku.

Syntetycznego omówienia *Lwowskich i krakowskich czasopism dla dzieci i młodzieży* dokonali dr hab. Władysław M. Kolasa i dr Michał Rogoż. Badacze przedstawili chronologię oraz typologię 40 tytułów czasopism dla młodego odbiorcy ukazujących się we Lwowie i Krakowie od 1848 do 1918 roku, szerzej omawiając zawartość najważniejszych z nich. Wystąpienie spotkało się z zainteresowaniem uczestników i wywołało dyskusję nad dalszymi badaniami tego zagadnienia.

Charakterystykę formalno-wydawniczą kolekcji czasopism Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego, zachowanych w Bibliotece im. Stefanyka we Lwowie oraz postulaty badawcze nad rekonstrukcją historycznego zbioru pism przedstawił mgr Ryszard Nowakowski. Badacz podkreślił konieczność przeprowadzenia kwerendy zachowanej dokumentacji bibliotecznej w połączeniu z poszukiwaniami kolejnych tytułów. Natomiast czasopisma lwowskie, zachowane w zbiorach Sądeckiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Szujskiego omówiła dr Małgorzata Mirek.

Na wyróżnienie zasługuje referat dr hab. Grażyny Wrony ukazujący sprawozdania sytuacyjne wojewody i starosty grodzkiego okresu międzywojennego jako cenne źródło do badań nad dziejami prasy, w tym wypadku krakowskiej.

Prasa lwowska omawiana była przez zagranicznych gości konferencji. Doc. dr Lidiya Lazaruko zaprezentowała dzieje historycznego czasopisma — poświęconego dziejom i kulturze Ukrainy, Podola, Wołynia i Czerwonej Rusi zatytułowanego „Ruś” (1911). Badaczka szczegółowo przedstawiła układ zewnętrzny pisma i jego strukturę wewnętrzną. *Problematykę polonistyczną na łamach „Zapysok NTSz” (przed 1914 r.)* scharakteryzował doc. dr Wasyl Pedrycz. Z kolei prof. dr hab. Witalij Telwak i doc. dr Wiktoria Telwak ukazali postać ukraińskiego historyka i polityka Mychajła Hruszewskiego na łamach czasopisma „Hałyczanyn”.

Tematyka czasopism Lwowa została podjęta także m.in. przez: dr hab. Ewę Danowską, dla której przedmiotem badań stało się lewicowe pismo „Sygnały” (1933–1939). Badaczka podkreśliła znaczącą pozycję wydawnictwa w dziejach prasy polskiej okresu międzywojennego. Dr Dorota Kamisińska w interesujący sposób zaprezentowała grafikę zarówno lwowskich, jak też krakowskich tygodników ilustrowanych drugiej połowy XIX wieku. Badaczka przeprowadziła analizę układu graficznego pism oraz ich szaty graficznej. Dr Jacek Żurawski scharakteryzował działalność Polskiego Państwa Podziemnego w Okręgu Lwowskim 1939–1945. *Lwowski „Ster” (1895–1897) jako przykład prasy czasopisma umiarkowanie feministycznego* stanowił z kolei temat wystąpienia mgr Darii Domarańczyk.

Krakowska prasa XIX i XX w. interesowała m.in. dr hab. Małgorzatę Derkacz, która zbadała krakowskie jednodniówki z okresu międzywojennego (znajdujące się w zasobach CBN POLONA). Celem była próba odpowiedzi na pytanie, czy ci,

którzy publikowali na łamach krakowskich jednodniówek reklamy związani byli z odbiorcami, wydawcami, czy tematyką tych wydawnictw.

Ludzie prasy, czyli środowisko wydawców, autorów, redaktorów, dziennikarzy to kolejna grupa problemów badawczych prezentowana podczas XII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kraków — Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku”. Na uwagę zasługuje referat jednego z najwybitniejszych badaczy polskiej prasy konspiracyjnej okresu II wojny światowej — prof. dra hab. Jerzego Jarowieckiego, zatytułowany *Ludzie konspiracyjnej prasy krakowskiej 1939–1945*. Ponadto w grupie tej znalazły się wystąpienia dr hab. Agnieszki J. Cieślikowej, dr hab. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk, czy dra Adama Bańdo. Pierwsza z wymienionych badaczy prasy polskiej zainteresowała uczestników konferencji postacią Edmunda Libańskiego — konstruktora-amatora lotniczego i wydawcy, stawiającego sobie za cel upowszechnianie myśli technicznej lwowskiego pisma „Przemysłowiec”. Dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk zaprezentowała działalność dziennikarza Zdzisława Baua — krakowianina „na wygnaniu”. Najwybitniejszym postaciom krakowskiego „Czasu” — „Czasownikom” swoje wystąpienie poświęcił dr Adam Bańdo.

Zasygnalizowana jedynie w sprawozdaniu tematyka czasopiśmiennicza poruszana podczas konferencji „Kraków — Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku” pokazuje, że w środowisko naukowym istnieje potrzeba dyskusji nad dziejami prasy Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku. Jednocześnie na podkreślenie zasługuje fakt, że prezentowane podczas konferencji wystąpienia dotyczące tematów prasoznawczych wnoszą istotny wkład do nauki.